

מסורת הש"ס

(א) [קדושין כט. וט"ג],
(ב) לניל כו: [וט"ג], (ג) סוכה
מח, (ד) שם מנחות סח,
(ה) [סוכה מח. ע"ש],
(ו) עירובין לג, (ז) [בבבסי'
דהכל וכתום' סוכה דף מח.
ד"ה אי נמי מוכח דלא היה
גרמאס בחמתקין] (ח) [ז"ל
אמר רבן], (ט) כמ"ל: אלאור,

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה לא יכירא כ"ו
חושב לשמאל יבנה סמוך
לשקיעת החמה:

הגהות הגר"א

[א] נב' תקיעת יובל דומה
ס' גז"ל:

מוסף רש"י

מצות עשה שהזמן
גרמא. שהזמן גרמא
לה שפוטא [קדושין כט.],
לתקיעה ולברכות. דכתיב
למחר תשע ברכות ציוס
הכפורים על יובל [מערב דכ:
שהיו נמי אחרים ציוס] כ"ס
של שנה היוכל מלכות זכרונות
שופרות [עירובין ג.], במקדש
שבמה. מדרשין מ"ח
משמחת לפי ה' אלהים
שבעת ימים [ויקרא כג] ולא
נגזלון ו' ימים [סוכה מח.],
ובמדינה. ציוסלש עוף
הוא כנגזלס [שם]. ושיהא
יום הגף. כל עומר דייט
ע"ז גזלס, כולו אסור.
נחמס, ובעוד המקדש קיים
משקרי העומר היו אולגן
חמס בו ציוס, עכמדי עד
הציוס, וכשכר היום מותר
מן המורה משאלי המורה,
דלמחר משמחת [סח.], מוכח
אמר אומר עד עמס כמח
הוא אומר עד עמס היום
אמר דייטס היום היום, המורה,
וכמו אומר עד
הציוס, ה' יכל, גזלס
דלמחר עומר עד הציוס
וזמן לילמ עומר עד עמס,
ואמר ר' יוחנן כן וכלי עמס
כל היום דמפרש עממא
גממא [סוכה מח.], ומורה
יבנה בית המקדש. ויחור
דבר אסור, דהשתא קרינא
ניה עד הציוס, ואי הו
הניגו מוכרזי בלכא כהארי
מורה דקין מורה אולגן למסל
נמי גבעי ויאמרו אשתקד
מי לא אכלנו יום [סוכה
שם]. דמיבני איתמא. ה' יכל
השתא דמישעל למחרה יבנה,
אמת גממור המלמל דלמחר
למחר לאסור חמס כל היום
דלמחר לכן יוחנן כן וכלי
למחר השתא כל היום משום
קרינא דהוא יומא [שם].
אילמא דאיבני החמה דחמיסר
שא נבנה עד יום ט"ו עממא,
המשך בעמוד הבא

רבינו חננאל

ועם בית דין. כלומר, זו
התקיעה שחל להיות [בשבת]
אינה אלא בפני [בית דין]
לבד וזהו ירושלמי. מותיב
רבא ועוד זאת היתה ירושלמי
יתירה על יבנה שכל עיר
שיהא רואה או שומעת כול,
פירוש לא תני רבא אלא

ועם ציוס דין. הוא דמקעינן: אלא דאילו צירושלים תוקעין. צצנת
יחידים שאינן שלוחי צ"ד והא מילתא חסרה ממחנתין ומינעני לן
למראה הכי: צין צומן ציוס דין. עד שש שעות שהיו צית דין יושבין:
צין שלא צומן ציוס דין. שהלכו לצמחין: איכא דמסני לה וכו' מאי
ועם ציוס דין. [בפני צ"ד] דקאמר רב
הונא צומן צ"ד דהא ליכא לפרושי
האי ועם צ"ד בפני צ"ד דהא ככל
ארלכס כתיב [ויקרא כה]: וצרה לא
היו תוקעין. כשחל להיות צצנת אלא
צ"ד הגדול של סנהדרין הגדולה
המקדשין את החדשים ורבי אליעזר
היא: כי מסיים שניא דליצורה כו'.
ואף צ"ט שחל להיות צצנת דלמחר
נקט יבנה: אלא לאו דאילו ציוסל
תוקעין. היחידים צין צומן צית דין
כו': לא לעולם צומן צ"ד והיו
קאמר ציוסל כן יחיד ויחיד תוקע
צומן צ"ד אפי' שלא בפני צ"ד וצרה
פני צ"ד אין שלא בפני צ"ד לא:
איממר נמי. כרז הונא: אין תוקעין.
יחידים ציוסל ציוסל צומן צ"ד
יושצין צמקומן והתוקעין תוקעין ככל
העיר: ננערו לעמוד. נעקרו
ממוסעס כדי לעמוד וליקן:
בתנ"י צראשונה היה לולג ניטל
צמקדש צצנה. דכתיב
(שס כג) ושמתחם לפני ה' אלהים
צצנת ימים וצמדייה יום אחד דכתיב
(שס) ולקחתם לכם ציוס הראשון:
ושיא יום הגף כולו אסור. יום
הנפת עומר כולו אסור לאכול מן
החדש [מזרחית] משהאיר מורח
מותר דלמחרין צמנחות [דף סח.],
כמוצ אחד אומר עד עמס היום הוה [ויקרא
כג] וכמוצ אחד אומר עד הציוסל וגו'
[שס] הא כילד צומן הצית עומר ממחר
וצומן שאין עומר עמס היום ממחר:
גב' כי אעלה ארוכה לך וגו'.
ספייה דקרא ציון היא דורש
על לה: מאי עממא. גור עליה:
דאיבני אימס. שיהא לנו לחוש עכשיו
לכן: הרי האיר מורה הסיר. דהא
לא היה מוכח: אלא דאיבני צממיסר.
שהיה שהות לקצור צממאלי י"ט
ולהצילו למחר כמלכותו: מחלות היום
ולתן ליספרי. השתא ולא לגזור
עליה רבן יוחנן אלא עד חלות היום
ואי נמי ממחר יבנה ויאמרו אשתקד
מי לא אכלנו מחלות היום ולהלן השתא
נמי ניכול שפיר אכלי ואפי' הרחוקים
מירושלים שלא ראו הקרבתו י' להם
לסמוך דודאי קרב כבר דלמחר מר
הרחוקין היו מותרין צומן הצית
מחלות היום ולהלן כו': לא צריכא
דאיבני סמוך לשקיעת החמה דחמיסר
אי נמי דאיבני צנילס. רבן יוחנן חושש
לשמא יבנה (א) לשקיעת החמה או
צילל ששה עשר צח"ל הלילה או סמוך
ללקרו שלא יהא שהות לקצירתו
והצנצו צצנצו של קלאין ועממיתו
הרקדקמו והקרבמו עד חלות ואי הו
רגילי למיכל חמס מחלות היום צומן
הזה אמי למיכל נמי ההוא יום הכי
לן צמסכת צצנצות (דף טו): דאין צנין צממ"ק לא צ"ט ולא צנילס הני מילי צנין צידי אדם אכל צנין העמיד לצא צידי שמים הוא:

יום טוב פרק רביעי ראש השנה

ל

עין משפט
נר מצוה

ה א מ"פ מ"פ מהל' שופר
הל' ט ופ"י מהל' שמיטה
ויובל הל' י:
ו ב מ"י מ"י מהל' שמיטה
הלכה י:
ז ג מ"י שס הל' יא:
ח ד מ"י מ"פ מהל' שופר
הל' א טו"ש א"ח ס'י
תקטע ספיק ג:
י ה מ"י מ"פ מהל' שופר
הל' ג טו"ש א"ח ס'י לח
ספיק ג ג' תקטע ספיק ג:
י"ו מ"י מ"י מהל' שמיטין
הל' יא:
י"ז מ"י שס הל' י' ופ"ב
מהל' שופר הלכה ט:
י"ח ב מ"י מ"י מהל' שמיטין
הל' י:
י"ט ט מ"י מ"פ מהל' שופר
הל' ט:
יד י מ"י מ"י מהלכות לולג
הלכה י וטו סנה ענין מד
טו"ש א"ח ס'ימן מרחם ספיק
א:
טו ב מ"י מ"י מהלכות
מחלות אסורות הל' ג
סנה לאין קמב טו"ש י"ד
ס'י לג ספיק א [וטו"ש]
א"ח ס'י פקט סעי' י:
טז ל מ"י סס:

תורה אור השלם

1. והעצרת שופר תרועה
בחדש השביעי בעשור
לחדש ביום הכפרים
תעבירו שופר בכל
ארצכם: ויקרא כה
2. כי אעלה ארובה לך
ומפומותיך ארפאך נאם ה'
כי נדחה קראו לך ציון היא
דרש אף קל: וימיהו ל' י

רבינו חננאל (המשך)

איממר שמיה דרבי לעולם
אין תוקעין אלא בזמן שבות
יושבין. בעי ר' זירא
גינערו ב"ד דין לעמוד ונדמן
דבר לעיין בו גינערו וחזרו
ונתשבו והאריכו בשיבה
מאי תוקעין אל לא, בית דין
יושבין בעינן והא איכא, או
דילמא זמן בית דין בעינן
וכבר עבר, ועלתה בחיק.
ועוד זאת היתה ירושלמי
כו'. תנו רבנן רואה פרט
ליושבת מבחל, כלומר, הנחל
מקום נמוך ואינה נראית מן
הכרך. שומעת פרט ליושבת
שאינה רואה ציוסל
אינה שומעת. קרובה פרט
ליושבת חוץ לחתום. ויכולה
לבא פרט ליה נהרא,
שאינה קרובה אינה
יכולה לבוא. וירושלמי והוא
שהיו כל הדרכים האלו
בה. רואה ואינה שומעת
כגון ירושלמי למעלה והעיר
מלמטן, שומעת ואינה רואה
ההר מפסיק. ורואה ושומעת
[ואינה יכולה לבוא חוץ
לחתום רואה ושומעת]
קרובה ואינה יכולה לבוא
הנחל מפסיק. [בתנ"י]
בראשונה היה לולג ניטל
במקדש שבעה ובמדינה יום
אחד משחור הבית התקין
רבן יוחנן בן זכאי שיהא
ניטל הלולג במדינה שבעת
ימי החג וזכר למקדש, שנאמר
כי נדחה קראו לך ציון היא
דרוש אין לה, מכלל דבעיא
דריש. ושיהא יום הגף כולו
אסור. פ"י שיהא יום הנפת
העומר והוא יום י"ו בניסן

וביבנה בפני בית דין אין שלא בפני ב"ד אא. והא דלא שמע
איניש קל אוניה מקל תקיעה דיחידאי היינו שהיו צאין
לתקוע בפני צית דין שלא שמעו תקיעת צית דין דלוחין שיאלו אסור
להם לחזור ולתקוע דיש אסור צצנת דצנר לתקוע צחנס צצנת:
אא דעולם בזמן בית דין. תימנה
דמכל מקום קשיא ללישנא דרז
הונא לא אמר אלא בפני צית דין והכא
קמני איש צציתו וי"ל שיפרש דהא
דקמני צצנצולין איש צציתו איובל קאי
ולא ארלכס השנה ומינהו אי גרסי
צצנצולין צלא וי"ו ולא גרסינן וצצנצולין
לא יתכן לומר כן ושמן יפרש דהאי
צצנצולין איירי צירושלים דוקא ומינהו
מכלל ארלכס [ויקרא כה] ככל מקום
שצנצן ישראל איירי:
אין תוקעין אלא בזמן שב"ד יושבין.
פ"י צקונטרס ציוסל ונראה שאף
צרה אמת לאשמועינן דאפי' בפני צ"ד
אין תוקעין אלא כל זמן שיושבין:
ומתקלקלו

וביבנה בפני ב"ד אין שלא בפני ב"ד לא איכא דמתני להא דרב הונא אהא
דכתיב יביום הכפורים תעבירו שופר בכל ארצכם מלמד בשכל יחיד
ויחיד חייב לתקוע אמר רב הונא ועם בית דין מאי ועם ב"ד יבזמן ב"ד
לאפוקי שלא בזמן בית דין דלא מתיב רבא תקיעת וא ראש השנה ויובל
דוחה את השבת בגבולין איש וביתו מאי איש וביתו אילמא איש ואשתו
אייתתא מי מיחייבא והא מצות עשה שהזמן גרמא היא (א) הכול מצות עשה
שהזמן גרמא נשים פטורות אלא לאו איש בביתו ואפילו שלא בזמן ב"ד
לא לעולם בזמן ב"ד מתיב רב ששת (ב) וישוה הויבול לראש השנה לתקיעה
ולברכות אלא שביובל תוקעין בין בב"ד שקידשו בו את החדש ובין בב"ד
שלא קידשו בו את החדש וכל יחיד ויחיד חייב לתקוע ובר"ה לא היו תוקעין
אלא בב"ד שקידשו בו את החדש וי"אין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע מאי
אין כל יחיד ויחיד חייב לתקוע אילמא דביובל תוקעין יחידין ובראש השנה
אין תוקעין יחידין והא כי אתא רב יצחק בר יוסף אמר כי הוה מסיים שליחא
דציבורא תקיעתא ביבנה לא שמע איניש קל אוניה מקל תקועיא [ריחוראי]
אלא לאו [דאילו] ביובל תוקעין בין בזמן ב"ד בין שלא בזמן ב"ד ובר"ה
בזמן ב"ד אין שלא בזמן ב"ד לא קתני מיהת ביובל בין בזמן ב"ד בין שלא
בזמן ב"ד לא לעולם בזמן בית דין והכי קתני ביובל בזמן ב"ד תוקעין בין
בפני בית דין בין שלא בפני ב"ד בר"ה תוקעין בזמן ב"ד ובפני ב"ד איממר
נמי א"ר חייא בר גמלא א"ר יוסי בן שאול אמר רבי אין תוקעין אלא כל
זמן שבות דין יושבין בעי ר' זירא ננערו לעמוד ולא עמדו מהו ב"ד יושבין
בעינן ורואה איכא או דלמא זמן ב"ד בעינן וליכא תיקו: ועוד זאת היתה
ירושלמי יתירה על יבנה וכו': רואה פרט ליושבת מבחל שומעת פרט
ליושבת בראש ההר קרובה פרט ליושבת חוץ לחתום ויכולה לבוא אסור:
לולג ניטל במדינה שבעה זכר למקדש (ג) ושיהא יום הגף כולו אסור:
גב' וימנלן דעברין זכר למקדש דאמר קרא (ד) כי אעלה ארוכה לך וממכותיך
ארפאך נאם ה' כי נדחה קראו לך ציון היא דורש אין לה מכלל דבעיא
דריש: ושיהא יום הגף כולו אסור: מ"ט מהרה יבנה בית המקדש ויאמרו
אשתקד מי לא אכלנו בהאיר מורה עכשיו נמי ניכול ולא ידעי דאשתקד
לא הוה עומר האיר מורה התיר השתא דאיכא עומר עומר מתיר דמיבני
אימת אילמא דאיבני בשיתסר הרי האיר מורה התיר אלא דאיבני בחמיסר
מחצות היום ולהלן לשתיר דהא תנן (ה) הרהקוין מותרין מחצות היום ולהלן
לפי שאין ב"ד מתעצלים בו לא נצרכא דאיבני (ו) בחמיסר סמוך לשקיעת
החמה או נמי דאיבני בליילא (אמר) רב נחמן בר יצחק (ז) רבן יוחנן בן זכאי
בשיטת

צשיטת

אסור לאכול מן החדש, כדכתיב ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו עד עצם היום הזה וגו', ותנו העומר היה מחר במדינה
ושתי הלחם במקדש, ובזמן שהיה בית המקדש קיים היו יוצאין לילי יום י"ו בניסן והיו קורצין ומביאין אותו למקדש, העומר,
היו השועים בירושלם מותרין לאכול החדש אחריו הקרבת העומר מיד, והרחוקין היו מותרין מחצות היום והלחם, שרבו
ברור הוא שאין ב"ד מתעצלין ולא בא חצי היום אלא שוראי נקרב העומר. ועכשיו שאין עומר אם יתירו לילי החדש
כשיאר המורה, חיישינן אם ישארו העם במנהגם ויבנה בית המקדש לילי י"ו בניסן או סמוך לשקיעת החמה יום ט"ו
בניסן, ונחייבו להקריב ולא [והיה] ביום סיפוק לצאת ולקצור בלילה, מפני שלא נבנה אלא בשעה דחוקה, וצריכין לצאת
ולקצור ולהביא ביום י"ו ולהכין ולהניח ולהקריב, ושמן א' יסיפוקו להקריב העומר אלא סמוך לשקיעת החמה. ומאחר
שנבנה הבית אסורין כל ישראל לאכול חדש ואינן מותרין בו אלא אחרי הקרבת העומר. לפיכך התקין לכן שיהא יום
י"ו בניסן כולו אסור שלא יכשלו כשיבנה הבית. פ"י דנפיש (א) הוה בית המקדש, כל מקום שצריך לומר לא היה בית
המקדש מחלף ותאני נפש הוה, כענין דקרי לסומה סגי נהורא. ושאר השמעות פשוטה היא, מיהו והתברכנו להודיע כי
זו המשנה ששנוי משחור בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי כו', עד אמר ר' יהודה הוא אסור
שנאמר עד עצם היום הזה וגו', זו המשנה היא במסכת מנחות פרק י' ישמעאל אומר העומר היה בא בשבת מגי' סאין כו'.

(א) נראה מזה דלמא גי' אחרת היא ל' לנצט כסודא וז' ויעי.